

Ο Αλέν Μπαντιού αθώνει τον κομμουνισμό ως ιστορία και τον ανασταίνει ως ιδέα

Η λεπτή κόκκινη γραμμή

ΑΥΤΟΣ Ο ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ «ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΙΔΕΑΣ» ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΤΗΝ ΚΟΚΚΙΝΗ ΓΡΑΜΜΗ ΤΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΠΛΑΘΙΑ ΤΟΥ ΝΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΕΙ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΥ. Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ, Ο ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ ΩΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΝΗΚΕΙ ΣΤΟ «ΚΟΜΜΑ-ΚΡΑΤΟΣ», ΕΝΩ Ο ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ ΩΣ ΙΔΕΑ ΑΝΗΚΕΙ ΣΤΟ Α-ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΣΥΜΒΑΝ

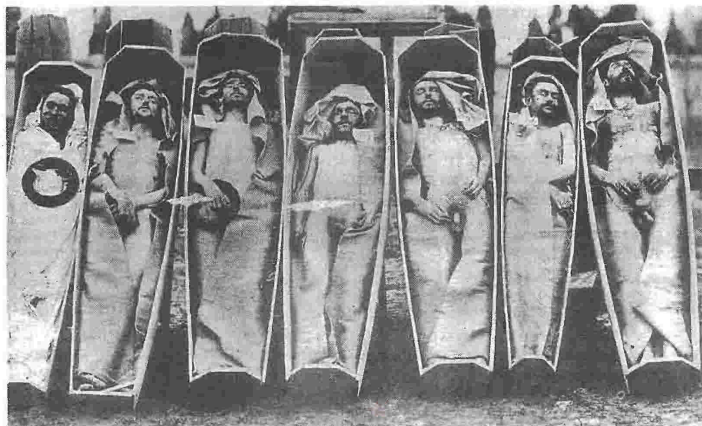
Αντίθετα από τους μεταγενέστερους φιλοσόφους, ο Αλέν Μπαντιού πιστεύει πως η Αλήθεια υπάρχει. Μόνο που την εκλαμβάνει με τέτοιο τρόπο, ώστε η μεταγενετερική θεώρηση για τη μη ύπαρξη της αλήθειας να φαίνεται λιγότερο παράδοξη από τη δική του συρρικνωμένη αλήθεια. Η αλήθεια του δεν απολογείται στην εμπειρική πραγματικότητα, πολύ περισσότερο δεν λογοδοτεί στην εμπειρία και τα «γεγονότα». Η αλήθεια για τον Μπαντιού είναι διαδικασία, κατάσταση, οργάνωση των συνεπειών, αυτού που αποκαλεί

Γράφει ο **Γιώργος Γιακωντάκης**
giakavitakis@yahoo.gr

συμβάν. Το τελευταίο είναι «μια ρήξη στην κανονιστική διάταξη των σωμάτων και των γλωσσών». Οι αλήθειες, θεωρεί, πως δεν έχουν κανένα νόημα ή πιο σωστά δεν έχουν το νόημα της ιστορίας. Η τελευταία άλλωστε δεν υπάρχει ή όπου ο φιλόσοφος της επιτρέπει να υπάρχει είναι μόνο ως ιστορία του κράτους. Αν τέλος το κράτος είναι το κράτος, τότε το συμβάν είναι η επανάσταση. Μια επανάσταση όμως που δεν κινδυνεύει ούτε να πτωχθεί ούτε να νικήσει. Μια επανάσταση που φωλιάζει στην ασφάλεια της «ιδέας».

Η ιδέα είναι μια πολύ σημαντική κατηγορία στο φιλοσοφικό σύστημα του Μπαντιού. Αυτή είναι μια

Νεκροί κομμουνιστές τον Μάο τον 1871 στο Παρίσι. Κατά την άποψη του Μπαντιού, η Παρισινή Κομμούνια πτώθηκε γιατί κάποιος από τους ηγέτες έτρεφαν κοινοβουλευτικές αυταπάτες

ολότητα τριών στοιχείων, μιας διαδικασίας αλήθειας, μιας ιστορικής ένταξης και μιας ατομικής υποκειμενοποίησης. Σ' αυτή τη μάλλον «ιδεαλιστική» φιλοσοφική βάση ο Μπαντιού επιχειρεί να επαναθεμελιώσει την κομμουνιστική ιδέα, η οποία έχει και αυτή τρεις συνιστώσες.

Το στήσιμο

Η πρώτη – η πολιτική – είναι μια αλήθεια ανεξάρτητη από την πραγματικότητα του κράτους, αφού ο κομμουνισμός δεν συνάδει με το κράτος. Η δεύτερη – η ιστορική συνιστώσα – δείχνει την αλήθεια ως διαδικασία και έτσι εγγράφεται «στο γενικό γίγνεσθαι της πραγματικότητας» και η τρίτη – η υποκειμενική συνιστώσα – δεν είναι τίποτα άλλο παρά μόνο ένα Υποκείμενο που έχει αποφασίσει να αποτελέσει μέρος μιας πολιτικής διαδικασίας ως αλήθειας. Όλα είναι στημένα με τέτοιο τρόπο ώστε να αθώωσουν τον κομμουνισμό ως ιστορία και να τον αναστήσουν ως ιδέα.

Κατά τον Μπαντιού οι ιδέες, φυσικά και η «κομμουνιστική ιδέα», δεν έχουν ιστορία. Ιστορία όπως είδαμε έχει μόνο το κράτος. Αν ιστορία έχει μόνο το κράτος και αν ο κομμουνισμός δεν είναι κράτος, τότε ό,τι έγκλημα για παράδειγμα έκανε ο μαοϊσμός το έκανε ως κράτος, ενώ ως «ιδέα» έφερε τις μάζες στο προσκήνιο (και μετά ως κράτος τις εκτέλεσε ή τις άφηνε να πεθάνουν από πείνα, θα συμπληρώνα).

Αυτός ο διαχωρισμός της ιστορίας και της «κομμουνιστικής ιδέας» αποτελεί την κόκκινη γραμμή του φιλόσοφου στην προσπάθειά του να τεκμηριώσει την επικαιρότητα του κομμουνισμού. Σ' αυτό το πλαίσιο ο κομμουνισμός ως ιστορία ανήκει στο «κόμμα-κράτος», ενώ ο κομμουνισμός ως ιδέα ανήκει στο α-ιστορικό συμβάν. Στον μεν κομμουνισμό ως ιδέα ανήκουν οι – κατά συγγραφέα – «σωστές ιδέες» του αγωνιζόμενου κατά του κόμματος-κράτους Μάο, στον δε κομμουνισμό ως ιστορική πρακτική ανήκει η αλλοτριωμένη ιστορία του

κράτους, εναντίον του οποίου (άκουσον άκουσον) αγωνίστηκε ο Μάο. Βέβαια ο Μπαντιού δεν μπορεί να αποκρύψει το «συμβάν» πως ο Μάο ήταν ο αρχηγός αυτού του κράτους. Η αποτυχία να λυθεί αυτή η αντίφαση σηματοδότησε την αποτυχία του μαοϊκού πειράματος. Ενός τόσο ακριβού για την ανθρώπινη ζωή πειράματος...

Επανάσταση

Στη συνέχεια ο συγγραφέας αφήνει τη φιλοσοφική αναστήλωση της κομμουνιστικής ιδέας και περνά στην υποστήριξη συγκεκριμένων περιόδων της α-ιστορικής ιστορίας του κομμουνισμού. Μάλιστα δικαιολογεί την πολιτική επανάσταση με δύο κείμενα του, γραμμένα το 1968 και το 2001. Όσο και να φαίνεται παράξενο η γραμμή υποστήριξης της πολιτιστικής επανάστασης δεν αλλάζει σημαντικά ανάμεσα στα δύο κείμενα. Παρ' όλες τις αποκαλύψεις και τις μαρτυρίες γι' αυτήν την περίοδο, ο πολλαπλά αναγνωρισμένος φιλόσοφος, αφού εγκαταλείπει τη φιλοσοφική υποστήριξη της κομμουνιστικής ιδέας, περνά στην αναλογία – και κοινότητα – ερμηνείας της μαοϊκής πολιτιστικής επανάστασης. Σ' αυτήν ανακαλύπτει τη σύγκρουση του «μειοψηφούντος» (!!!) Μάο, ο οποίος στηρίζει ένα κίνημα στρατευμένης δράσης των μαζών με αίτημα την κατάρρευση της ιεραρχίας και της ισχύος του κόμματος. Αυτό το κίνημα στράφηκε εναντίον εκείνων των κομματικών γραφειοκρατών, οι οποίοι ιδωώς τυχαίως αμφισβητούσαν την πρωτοκαθεδρία του μεγάλου τιμονιέρη. Η πολιτιστική επανάσταση – υποστηρίζει ο Μπαντιού – συνέθεσε την επαναστατική δράση των μαζών με την αμφισβήτηση της άκαμπτης λογικής της αντιπροσωπείας. Αν λοιπόν η κομμουνιστική ιδέα εκφράζει την κατάρρευση των ταξικών και πνευματικών διαχωρισμών, τότε η πολιτιστική επανάσταση συμβολίζει τον αγώνα γι' αυτήν την κατάρρευση (τώρα αν παράλληλα σήμαινε και τον τελευταίο της ανθρώπινης ζωής, αυτό είναι μια λεπτομέρεια...).

Γοητεία και απομυθοποίηση

Διευθυντής του Τμήματος Φιλοσοφίας της περιφημής γαλλικής Ecole Normale Supérieure, ο Γάλλος συγγραφέας, φιλόσοφος, μαθηματικός, πολιτικός στοχαστής και ακτιβιστής Αλέν Μπαντιού γεννήθηκε το 1937 στο Μαρόκο. Η συγγραφική καριέρα του άρχισε με τη δημοσίευση μυθιστορημάτων και θεατρικών έργων. Στη συνέχεια στρέφεται στη Λογική και τη Φιλοσοφία. Κυριότερα έργα του είναι το Είναι και Συμβάν (1988), το Μανιφέστο για τη φιλοσοφία (1989) και Οι λογικές των κόσμων (2006). Στην Ελλάδα έχουν εκδοθεί 6 βιβλία του. Από τη δεκαετία του '60 μέχρι σήμερα παραμένει υποστηρικτής της μαοϊκής Κίνας. Ο Μπαντιού, από κοινού με τον φίλο του Σλαβόι Ζίτσεκ και τον Λουσιάνο Κάνφωρα, είναι εκπρόσωπος ενός πεπαιδευμένου στωϊκο-μαοϊσμού, ο οποίος χαιρεί μεγάλης εκτίμησης στη χώρα μας. Πολλοί νέες συγκινούνται από τα μηνύματά τους. Δεν με εκπλήσσει. Αυτό θα συμβαίνει όταν όσκι συμφρονούν πως όντως είναι πολύ κακός ένας κόσμος χωρίς ιδέες, συμβιβάζονται και δεν αντιμάχονται όσους αμφισβητούν πως είναι ακόμα πιο κακός και ένας κόσμος χωρίς δημοκρατία. Η απομυθοποίηση τέτοιων στοχαστών, όπως οι Μπαντιού - Ζίτσεκ, είναι λοιπόν προς όφελος τής – με πολλές ατέλειες – δημοκρατίας.

Ο ΛΕΝΙΝ, Ο ΜΑΡΞ ΚΑΙ Η ΠΑΡΙΣΙΝΗ ΚΟΜΜΟΥΝΑ

Κατά τον Μπαντιού, τίποτα δεν ευτελίζει την ανθρώπινη ζωή τόσο όσο η κοινοβουλευτική δημοκρατία. Τόσο όσο να κηρύσει τον πόλεμο στην Αριστερά, όταν αυτή πιστεύει στη δημοκρατία. Κατά την άποψη του άλλωστε η Παρισινή Κομμούνια πτώθηκε γιατί κάποιος από τους ηγέτες της έτρεφαν κοινοβουλευτικές αυταπάτες. Το βιβλίο αυτό βριθεί από συνεχείς εκκλήσεις να έρθουμε σε «πλήρη ρήξη με τον κεφαλαιο-κοινοβουλευτισμό», έτσι έρχεται να συναντήσει τον άλλο μεγάλο ηγέτη της κομμουνιστικής ιδέας, τον Λένιν, ο οποίος μιλούσε για «κοινοβουλευτικό κρετινισμό». Για τον Μαρξ όμως μας λέει πολύ λίγα ο Μπαντιού. Του αρκεί να εκμυθώνει το Κεφάλαιο όταν χαρακτηρίζει τον καπιταλισμό ως «κλεπτοκρατία» (όλο βεβαίως το «Κεφάλαιο» στοχεύει να αποδείξει πως ο καπιταλισμός είναι ένα άνισο, αλλά όχι «κλεπτοκρατικό» σύστημα).

Ο Αλέν Μπαντιού είναι κορυφαία μορφή της σύγχρονης φιλοσοφίας, μαθηματικός, πολιτικός στοχαστής, θεατρικός συγγραφέας και ομότιμος καθηγητής στη φημισμένη Ecole Normale Supérieure